

והלולבים, ורבי אלעזר, המחייב אף עליהם? א. נאמר בפרשת נזיר: "מיין ושכר יזיר, חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה, וכל משרת ענבים לא ישתה, וענבים לחים ויבשים לא יאכל. כל ימי נזרו, מכל אשר יעשה מגפן היין, מחרצנים ועד זג, לא יאכל".

ב. ענין שאמרה אותו התורה בלשון הכוללת כמה דברים [כגון: "מכל אשר יעשה מגפן היין"], וגם בלשון מפורטת, שאינה כוללת את כל הדברים [כגון: "מיין ושכר יזיר"], ניתן ענין זה להידרש בשני אופנים

האופן האחד: במידת "כללי ופרטי".

וכך היא המידה: אם נכתב כלל ואחר כך פרט, אז אין בכלל אלא מה שבפרט.

וכאילו לא היה נכתב הכלל.

ואם נכתב הכלל אחר הפרט, אז נעשה הכלל מוסף על הפרט.

וכאילו לא היה נכתב הפרט. (8)

ואם נכתב כלל ופרט וכלל, אז אי אתה דן את הכלל אלא כעין הפרט.

כלומר, כל דבר הדומה לפרט נכלל בזה.

ואם נכתב פרט וכלל ופרט — אף כאן נכלל

כל דבר שהוא כעין הפרט, אלא שיש חילוק במהות הדמיון לפרט.

וענין זה יתבאר בסוף הסוגיא [לה ב].

האופן השני: במידת "ריבוי ומיעוטי".

וכך היא המידה: אם נכתב ריבוי [לשון כוללת] ואחר כך מיעוט [לשון מפורטת], אז מרבים אנו רק מה שהוא כעין המיעוט.

ואם נכתב מיעוט ואחר כך ריבוי, אז נתרבה הכל, מלבד דבר אחד שיש למעטו מכח המיעוט.

וכן אם נכתב ריבוי ומיעוט וריבוי, אז אנו מרבים את הכל וממעטים דבר אחד. (9)

ואם נכתב מיעוט ריבוי ומיעוט, אין זו מידה כלל לידרש בריבוי ומיעוטי. (10)

רבי אלעזר דריש את הפסוקים שבפרשת נזיר במידת "רבווי ומעוטי".

ואילו רבנן דרשי את הפסוקים במידת "כללי ופרטי".

ומפרשת הגמרא:

רבי אלעזר דריש רבווי ומיעוטי:

"מיין ושכר יזיר" — מיעט הכתוב, כי משמע שדוקא יין ושכר אסורים. (11)

10. יסוד החילוק הוא, שהפרט הוא פירוש של הכלל, ואילו המיעוט אינו פירוש אלא מתנגד לריבוי המרבה הכל, ראה תוספות לה ב ד"ה איכא.

11. כתבו התוספות, שלאו בדוקא הזכירה הגמרא את הפרט הזה, ואדרבה הוא נצרך

8. ומכל מקום צורך יש בכלל ב"כלל ופרט", וצורך יש בפרט "בפרט וכלל", ראה תוספות לה ב ד"ה איכא.

9. והריבוי הראשון אורחיה דקרא הוא, תוספות לקמן לה ב ד"ה איכא.